

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ СПАДКОВИХ ПРАВ У СУДОВОМУ ТА НОТАРІАЛЬНОМУ ПОРЯДКУ

FEATURES OF PROTECTION OF INHERITANCE RIGHTS IN COURT AND NOTARIAL PROCEEDINGS

Шаповал Я.В., студент VI курсу
факультету права, гуманітарних і соціальних наук

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Митник А.А., к.н. з держ. упр.,
доцент кафедри галузевих юридичних наук

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Спадкування посідає важливу роль у системі цивільного права. Насамперед це зумовлено тим, що кожна людина рано чи пізно стає учасником спадкових відносин. Тому розгляд особливостей захисту спадкових прав у судовому та нотаріальному порядку допоможе більш повно розкрити суть спадкування та проблеми, які регулярно виникають під час здійснення такого права.

Суд і нотаріус дають можливість забезпечити захист спадкових прав. У зв'язку з цим варто зауважити, що за своєю правовою природою спадкування вже створює необхідні умови для захисту шляхом звернення до нотаріуса для формування процесу охорони та передачі спадкових прав та обов'язків і в окремих випадках до суду. Щодо останнього, то суди розглядають спадкові справи в порядку позовного та окремого провадження. Характерною ознакою справ, які розглядають суди, є наявність спору, тоді як безспірні питання підлягають нотаріальному втручання.

У зв'язку з тим, що нотаріус і суд захищають питання щодо спадкування, більшість людей не розуміється в тому, за яких обставин і до кого насамперед необхідно звертатися. У відсутності ясності стосовно цього питання ключову роль також відіграли суд і нотаріус, оскільки практиці відомі випадки порушення кожною установою своєї компетенції. Через розбіжність функції та охоплюваного кола питань для розгляду в учасників спадкових правовідносин виникають проблеми із захистом своїх прав і свобод.

Метою цієї статті є з'ясування особливостей захисту спадкових прав і розмежування компетенції суду та нотаріуса з питань забезпечення спадкування, коли і до кого повинен звернутися учасник спадкових відносин для захисту свого гарантованого законом права.

Ключові слова: спадкове майно, спадкоємець, спадкодавець, право на спадкування, спадкування за законом, спадкування за заповітом, підстави поділу (виділу) та перерозподілу спадщини, особливості виконання зобов'язань перед кредиторами, охорона та захист спадкових прав.

Inheritance plays an important role in the civil law system. This is primarily due to the fact that each person, to one degree or another, sooner or later becomes a participant in Hereditary relations. Therefore, consideration of the specifics of protecting inheritance rights in court and notarial proceedings will help to more fully reveal the very essence of inheritance and the problems that regularly arise during the exercise of such a right.

The court and notary provide an opportunity to ensure the protection of inheritance rights. In this regard, it is worth noting that in its legal nature, inheritance already creates the necessary conditions for protection by applying to a notary, for the formation of the process of protection and transfer of inheritance rights and obligations, and, in some cases, to the court. As for the latter, the courts consider inheritance cases in the order of claim and special proceedings. A characteristic feature of cases considered by the courts is the presence of a dispute, while undisputed issues are subject to notarial intervention.

Due to the fact that the notary and the court defend the issue of inheritance, most people do not understand under what circumstances and to whom to apply first. In the absence of clarity on this issue, the court and the notary also played a key role, since practice knows cases of violation of each institution's competence. Therefore, due to the discrepancy between the function and the range of issues covered for consideration, people who participate in Hereditary legal relations have problems protecting their rights and freedoms.

The purpose of this article is to clarify the specifics of protecting inheritance rights and differentiate the competence of the court and notary in ensuring inheritance. When and to whom should a participant in an inheritance relationship apply to protect their legally guaranteed right.

Key words: inherited property, heir, testator, right to inheritance, inheritance by law, inheritance by Will, grounds for division (allocation) and redistribution of inheritance, features of fulfillment of obligations to creditors, protection and protection of inheritance rights.

В об'єктивному розумінні спадковим правом є сукупність цивільно-правових норм, які регулюють відносини посмертного переходу прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) в порядку універсального правонаступництва.

Спадкове право є частиною цивільного права, однак питання щодо його місця в системі цивільного права в юридичній літературі було і залишається дискусійним. Усі дослідники спадкового права дійшли висновку, що воно є окремим елементом у системі цивільного права. Однак природу цього елемента вони визначають по-різному. Одні автори вважають спадкове право підгалуззю цивільного права, на думку інших спадкове право є інститутом цивільного права, окремі ж науковці зазначають, що спадкове право є одночасно й інститутом, і підгалуззю цивільного права.

Проте впевнено можна констатувати, що питання спадкування є важливими, оскільки кожна людина певним чином взаємодіє з цими нормами чи в питанні отримання

спадщини, чи під час її детального формування. Кожний процес, який напряму пов'язаний зі спадкуванням, захищається законом, оскільки йдеться про спадкові відносини, які становлять суттєвий складник цивільного обороту. Згідно із законодавством України ці відносини мають набувати відповідного оформлення через діяльність таких органів цивільної юрисдикції як суд і нотаріат. Саме на них покладені функції захисту спадкування.

Значну кількість судових і нотаріальних справ становлять такі, що пов'язані із застосування права на спадщину після її відкриття. Відповідно до ст. 34 Закону України «Про нотаріат» компетенція нотаріальних органів передбачає вчинення таких нотаріальних дій: вжиття заходів щодо охорони спадкового майна; видача свідоцтва про право на спадщину; посвідчення факту, що фізична чи юридична особа є виконавцем заповіту; оголошення секретного заповіту [4]. Серед усього переліченого вище діяльність нотаріуса насамперед виявляється у тому, щоб гарантувати і забезпечити перехід прав та обов'язків спадкодавця, які не припинилися з його смертю і можуть

бути об'єктом спадкування, до спадкоємців [7]. Вчиняючи такий спектр нотаріальних дій щодо оформлення спадкових прав, нотаріус унеможливує будь-яке порушення прав спадкоємців.

Відповідно до ч. 2 ст. 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1]. Щодо питання забезпечення спадкування, то суд у своїй діяльності розглядає та вирішує справи щодо розгляду заяв про визнання спадщини відумерлою, перерозподілу спадщини, визначення додаткового строку для прийняття спадщини, зменшення розміру неустойки (штрафу, пені), розміру відшкодування майнової шкоди (збитків) та моральної шкоди, якщо вони є непомірно великими порівняно з вартістю рухомого чи нерухомого майна, яке було одержане спадкоємцем у спадщину; тлумачення заповіту, визнання заповіту недійсним тощо. Також мають місце спори, які виникають за відсутності домовленостей між сторонами спадкування [10, с. 92].

З огляду на основну проблематику юридичної практики щодо забезпечення належної реалізації спадкових прав, необхідно розмежовувати юрисдикційні повноваження, які мають бути здійснені судом або нотаріатом, визначити межі судової юрисдикції спадкових справ, які розглядаються за правилами позовного або окремого провадження.

Виокремлення нотаріальної та судової юрисдикції стосовно розгляду та вирішення спадкових справ повинне ґрунтуватися на основних і загальних правилах визначення співвідношення судової та нотаріальної юрисдикції у цивільних справах. Діяльність нотаріату в якості свого предмета в рамках цивільного права має безспірні справи, тоді як судова містить спори про право [9, с. 52]. У науковій літературі зазначається, що потреба захисту порушених, невизнаних або оскаржуваних прав, свобод чи інтересів фактично дозволяє відокремлювати повноваження судів щодо розгляду цивільних справ від повноважень інших несудових органів, які не здійснюють захисту прав, свобод чи інтересів [9, с. 63].

Так, у ситуації пропуску строку на прийняття спадщини розгляд питання про можливість прийняття спадщини може стати предметом і судової, і нотаріальної діяльності залежно від існування або відсутності спору між спадкоємцями. Якщо такий спір відсутній, то спадкоємці, які пропустили строк для прийняття спадщини, за згодою всіх інших спадкоємців, які прийняли спадщину, можуть бути включені до свідоцтва про право на спадщину.

Якщо ж такої згоди не було надано, то питання вирішується у судовому порядку на підставі ч. 3 ст. 1272 ЦК, в якій зазначено, що за позовом спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, суд може визначити йому додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини [2]. Тобто, наявність чи відсутність згоди спадкоємців диктується суб'єктивною оцінкою. В разі незгоди із причинами пропуску строку справа від нотаріуса передається до суду, який ознайомлюється із деталями спору і приймає рішення об'єктивно та відповідно до закону.

З одного боку нотаріуси не можуть вчинювати нотаріальні дії за умови існування спору про право або про факт, а з іншого і суд під час розгляду спадкових справ не має вирішувати правові питання, віднесені до нотаріальної компетенції. По-перше, якщо є всі необхідні умови для одержання від нотаріуса свідоцтва про право на спадщину, то вимоги про визнання права на спадщину судовому розгляду не підлягають. Чому? Тому що суд не може розглядати у позовному провадженні безспірні справи. У разі відмови нотаріуса в оформленні права на спадщину особа може звернутися до суду за правилами позовного

провадження, адже це справа із наявним у ній спором на спадщину [5].

По-друге, вирішуючи питання про надання спадкоємцеві додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини, суд не повинен вирішувати питання про визнання за ним права на спадщину. Це не є порушенням правом, тому спадкоємцеві після визначеного для нього додаткового строку для прийняття спадщини потрібно прийняти спадщину, звернувшись до нотаріуса в порядку, встановленому ст. 1269 ЦК.

Судова практика у таких питаннях часто є суперечливою. У певних ситуаціях суди відмовляють у задоволенні вимог щодо визнання права власності на спадкове майно за обставин відсутності спору і можливості його нотаріального оформлення, а у деяких навіть виносять рішення про визнання права власності, закриваючи очі на той факт, що оформлення спадкових прав у безспірній ситуації належить виключно до юрисдикції нотаріату. Розглянемо це більш детально на окремих прикладах.

Так, 13 березня 2013 року відбувся розгляд справи за позовом Особи 1 до Харківської міської ради про встановлення факту родинних відносин і визнання права власності в порядку спадкування за законом. Районний суд м. Харкова прийняв рішення, яким частково задовольнив заявлені позивачем вимоги. Підставою для звернення позивача до суду стала смерть Особи 2, після якої відкрилася спадщина, яка складалася із квартири. Позивач, будучи двоюрідною тіткою померлого, належить до п'ятої черги спадкування, але за відсутності документів, що підтверджують родинні відносини, вона залишилася без права на оформлення спадщини. Районний суд дослідив матеріали справи і дійшов висновку, що досліджені в процесі судового засідання докази вказують на дійсність факту родинних відносин між позивачем і спадкодавцем, тому в цій частині позовні вимоги суд задовольнив.

Щодо інших вимог позову, які стосувалися визнання за позивачем права власності на квартиру, суд був змушений визнати їх такими, що не підлягають задоволенню. Він обґрунтував це тим, що єдиною правовою підставою для набуття права власності на спадкове нерухоме майно є свідоцтво, видане нотаріусом. Суд правий у цій частині, адже він має право визнавати право спадкоємця на спадщину лише за наявності спору щодо такого майна. В такій ситуації рішення про відмову у видачі свідоцтва про право на спадщину позивачем суду не було надано. Позивач не позбавлений права на звернення у встановленому законом порядку до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини та отримання відповідного нотаріального свідоцтва, тому вимоги про визнання права власності на спадкове майно суд не задовольнив.

У схожих за змістом справах є і протилежні рішення, коли суди одночасно встановлюють і факти, які мають юридичне значення, і визнають право власності на спадкове майно, виконуючи функції нотаріату. Тобто, для суду важливими питаннями є відсутність конфлікту з компетенцією нотаріуса (коло питань, які відведені виключно до розгляду та вирішення нотаріатом), і наявність спору як такого, що потребує вирішення виключно судом.

Досліджуючи питання щодо отримання додаткового строку на отримання спадщини, суд за наявності правових підстав задовольняє таку вимогу, а щодо запиту про визнання права власності на спадкове майно мусить обґрунтовано відмовити. Так, 14 березня 2013 року міськрайонний суд Полтавської області розглянув справу за позовом Особи 1 до сільської ради з вимогою визначити додатковий строк для прийняття спадщини та визнання права власності на земельну частку в порядку спадкування за законом. Суд визначив причину пропуску цього строку за поважну, тому задовольнив вимогу щодо надання нового строку, проте у задоволенні решти вимог відмовив. Суд обґрунтував це рішення тим, що позивач

не прийняв спадщину в установленому законом порядку (через нотаріуса).

Розглянемо схоже рішення, яке постановив районний суд в м. Дніпропетровськ від 17 червня 2013 року. Він розглянув справу за позовом Особи 1 до Особи 3 про встановлення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини і визнання свідцтва про право на спадщину за заповітом недійсним разом із правом власності на обов'язкову частку у спадщині. Позивач пояснив зміст позову тим, що вона є дочкою Особи 4, яка померла, залишивши дім у спадщину. Спадкоємцями першої черги є діти Особи 4: син – Особа 3 та позивач – Особа 1.

Заяву про прийняття спадщини до нотаріальної контори позивач не відправила вчасно, оскільки у зв'язку зі смертю матері перебувала у тяжкому емоційному стані. Крім того, ще й відповідач після смерті матері завдавав перешкод у зверненні до нотаріальної контори з питання прийняття спадщини. Він заволодів її документами і не віддавав їх. Відповідач, скориставшись безпорадним станом позивача, самостійно подав заяву про прийняття спадщини, не повідомивши нотаріуса про наявність іншого спадкоємця, тому отримав свідцтво про право на спадщину за заповітом.

Суд розглянув справу і визначив причини пропуску строку для подання заяви про прийняття спадщини як такі, що є поважними, і надав позивачу додатковий строк на прийняття спадщини. Крім того, суд постановив свідцтво про право на спадщину за заповітом, видане Особі 3, визнати не дійсним у частині його видачі на 1/8 частину спірного домоволодіння, адже це була обов'язкова частка Особи 1. Однак суд був змушений відмовити у задоволенні позовної вимоги про визнання права власності на обов'язкову частку у спадщині в порядку спадкування. Це рішення було прийнято через те, що зазначена вимога була заявлена передчасно, без дотримання встановленого законом позасудового порядку отримання спадщини у власність. Оскільки позивач у цій справі ще не прийняв спадщину у встановленому законом порядку, то вона не могла вважатися спадкоємицею, яка прийняла спадщину. Тому задоволення судом вимог про визнання виданого відповідачеві свідцтва про право на спадщину також є недійсним, ця дія не відповідає вимогам законодавства.

З подібними вимогами, з вимогами щодо внесення змін до свідцтва зацікавлена особа може звернутися після того, як у наданий судом додатковий строк звернеться до нотаріуса в порядку, встановленому ст. 1269 ЦК [6]. Серед науковців і практиків панує думка про те, що вимоги спадкоємця про визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини не можуть поєднуватися із визнанням свідцтва недійсним. Адже у такий спосіб вирішується питання про визнання за спадкоємцем права на спадщину, що є неприпустимим одночасно із визначенням спадкоємцеві додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини. Це алогічна послідовність питань у позові, які мають вирішуватися окремо в чітко визначеному законодавством порядку [9, с. 27].

Така сама проблема виникає і з ситуацій, коли позивач поєднує у позові вимоги про визначення додаткового строку для прийняття спадщини та про перерозподіл спадщини. На питання позивача «чому?», суд має відповісти, що особу не можна вважати такою, яка прийняла спадщину, а тому позовні вимоги в частині перерозподілу не можуть бути задоволені. В судовій практиці містяться випадки, в яких позивачі замість вимоги про надання додаткового строку на прийняття спадщини просять визнання права власності на спадкове майно при відсутності спору про таке право, тому суд у задоволенні таких позовів відмовляє.

15 червня 2018 року районний суд в Одесі розглянув справу за позовом Особи 1 до Особи 2-4 про визнання права власності в порядку спадкування за законом.

Позивач пояснив свої вимоги тим, що він є спадкоємцем першої черги після смерті дружини. Дослідивши матеріали справи, суд встановив відсутність підстав для задоволення позову, зазначивши, що у справі спадщини, яка відкрилася після смерті Особи 6-8, відповідно до чинного Цивільного кодексу України до компетенції суду віднесено питання щодо поважності пропуску строку для прийняття спадщини та надання спадкоємцеві додаткового строку, достатнього для подання заяви про прийняття спадщини до нотаріальної контори, і суд не може виходити за межі своїх повноважень і визнавати право власності на спадщину. Враховуючи це і той важливий факт, що позивач після смерті дружини до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини не звернувся, суд відмовив у задоволенні позову.

В іншій справі, яку розглядав районний суд Херсонської області 14 серпня 2013 року за позовом Особи 1 до однієї із сільських рад Херсонської області про визнання права власності, позивач схожим чином пояснював позов. Було зазначено, що вчасно заяву до нотаріальної контори він не подавав через постійну роботу в іншому місті, яке знаходилося в іншій частині країни. Позивач вважав, що фактично вступив у спадщину, тому зауважував на тому, що крім нього ніхто не претендує на спадщину, а тому й спорів щодо земельної ділянки ніяких немає. Суд відмовив у задоволенні позовних вимог. Проблема полягала в тому, що у позивача не було доказів, які б підтвердили поважні причини пропуску строку на звернення із заявою про прийняття спадщини так само, як і доказів відмови нотаріуса у вчиненні нотаріальної дії.

Із наведених вище ситуацій випливає, що за загальним правилом правостановлюючим документом, який офіційно підтверджує набуття спадкоємцем права власності на спадкове майно, має бути свідцтво, видане нотаріусом у межах реалізації його юрисдикційних повноважень щодо розгляду безспірних справ [6], а не судові рішення. Тільки у випадку відмови нотаріуса у видачі такого свідцтва зацікавлена особа може звертатися до суду, адже місце матиме наявність спору.

Спадкові справи розглядаються судами за правилами позовного провадження тільки у зв'язку з необхідністю розв'язання спору між спадкоємцями. У випадку ж відсутності такого спору і за необхідності встановлення певних фактів, які зумовлюють виникнення права на спадкування, але не можуть бути доведені спадкоємцем у межах нотаріального процесу, такі факти встановлюються судом при розгляді цивільних справ за правилами окремого провадження. Справи про спадкування розглядаються судами за правилами позовного провадження, якщо особа звертається до суду з вимогою про встановлення фактів, що мають юридичне значення, які можуть вплинути на спадкові права й обов'язки інших осіб та (або) за наявності інших спадкоємців і спору між ними [5].

Якщо виникнення права на спадкування не можливе без доведення окремих фактів, то особа може звернутися до суду із заявою про встановлення цих фактів [8, с. 165]. У такому порядку суд повинен ознайомитися із заявами про встановлення родинних відносин зі спадкодавцем, проживання з ним однією сім'єю, постійного проживання разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, прийняття спадщини, яка відкрилася до 1 січня 2004 року.

Безспірність справ окремого провадження має більше релятивний характер. Спір про право повинен встановлюватися за ознакою можливого заперечення не факту, який має юридичне значення, а суб'єктивного права особи, щодо якого виникає такий спір. Прикрим фактом є те, що досить часто судам доводиться мати справу із неправильним формулюванням вимог до суду. Через це неправильно визначається вид судового провадження особою, яка ініціює процес розгляду справи, оскільки зацікавлені особи здебільшого звертаються до суду з позовними вимогами,

а не із заявами в межах окремого провадження, навіть якщо спору про право немає, а об'єктом судового захисту є виключно інтерес юридичного значення.

Розгляд вимог про встановлення юридичних фактів у позовному провадженні є можливим лише за умови, що вони поєднані зі спірною вимогою, наприклад про визнання права власності. У таких випадках суди задовольняють вимоги про встановлення юридичного факту, а у задоволенні вимог щодо визнання права власності на спадкове майно обґрунтовано відмовляють, оскільки вирішення такого питання – це компетенція нотаріату.

26 жовтня 2018 року міськрайонний суд Вінницької області розглянув цивільну справу за позовом Особи 1 до територіальної громади щодо встановлення факту належності спадкодавцю будинку та визнання права власності на спадщину. У встановлений законом строк позивач звернувся до нотаріуса з приводу прийняття спадщини, яка залишилася після смерті її чоловіка. Оскільки після померлого не залишилося документа про право власності на будинок, нотаріус відмовив в отриманні свідоцтва [7]. Суд, оцінивши деталі справи, задовольнив вимогу позивача про встановлення факту належності на праві особистої власності померлому Особі 2 житлового будинку.

У тій частині, в якій йшлося про визнання права власності на спадщину, суд відмовив, вважаючи її не досить обґрунтованою. У мотивувальній частині рішення суд зазначив, що за правилами гл. 7 Закону України «Про нотаріат» свідоцтво про право на спадщину видається за письмовою заявою спадкоємців, які прийняли спадщину, в порядку, встановленому цивільним законодавством, а саме ст.ст. 1296, 1297 ЦК [2]. З матеріалів справи суд вирішив, що позивач у визначений законом строк звернувся до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини після смерті чоловіка, перешкоди для отримання свідоцтва про право на спадщину у нотаріальній конторі відсутні, а за наявності умов для одержання нотаріального свідоцтва про право на спадщину вимоги про визнання права на спадщину судовому розгляду не підлягають.

Відповідно до закону справу належить вирішувати в окремому провадженні, оскільки спору про право в її межах не існує, а після судового встановлення факту, який має юридичне значення, позивач має звертатися до нотаріуса і отримувати правостановлюючий документ на спадкове майно (свідоцтво). При цьому судові рішення про встановлення факту буде мати значення доказу у нотаріальному процесі, оскільки саме на його підставі нотаріус зможе встановити факт належності спадкового майна спадкодавцю [3].

Судовий розгляд спадкових справ, пов'язаних із попередньо вчиненою нотаріальною дією або відмовою нотаріуса у її вчиненні, є правовою гарантією захисту прав

власності на спадкове майно. Але з практичної точки зору все частіше постає питання реалізації та виконання судових рішень, постановлених у таких справах. При цьому в більшості випадків йдеться про необхідність подальшої правової реалізації висновків суду, викладених у судових рішеннях, зокрема через діяльність нотаріату, що не завжди є можливим.

Судові рішення у справах про перерозподіл спадщини, внесення змін до свідоцтва про право на спадщину, визнання недійсним свідоцтва про право власності на спадкове майно необхідно виконувати, звертаючись до відповідних нотаріальних органів [3]. Вони повинні використовувати свої повноваження через правові механізми безспірних правовідносин, тому можливість виконання положень таких судових рішень є залежною від поведінки зацікавлених осіб (інших спадкоємців), що іноді унеможлиблює реалізацію повноважень нотаріусів.

Якщо такого конфлікту між спадкоємцями немає, тоді питання про внесення змін до свідоцтва про право на спадщину вирішує нотаріус за місцем відкриття спадщини. Обов'язковим є погодження усіх спадкоємців, які прийняли спадщину. У випадку відсутності згоди питання про внесення змін до свідоцтва про право на спадщину на вимогу одного зі спадкоємців вирішується судом.

Відповідно до ч. 3 ст. 1300 ЦК в кожному із випадків нотаріус зобов'язаний видавати спадкоємцям нові свідоцтва про право на спадщину. Саме покладення такого обов'язку на нотаріуса викликає серйозні заперечення, тому що правовий механізм, який би забезпечував та надавав реальну можливість його виконання, відсутній. І без цього компетенція нотаріуса має застосовуватися тільки за умов відсутності спору.

Загалом оформлення спадкових прав судом і нотаріатом застосовується у різних правових умовах відповідно до наявності чи відсутності спору про такі права. Судова та нотаріальна діяльність має низку загальних рис, наявність яких дозволяє говорити про існування своєрідної логічної й ефективної системи із захисту прав і законних інтересів учасників спадкових відносин, у межах якої жодної конкуренції чи заміни однієї ланки іншою не відбувається.

Наявність інституту нотаріату сприяє значному зниженню навантаження на судову систему. Проте невміння сформулювати правильні вимоги до суду призводить до неправильного визначення виду провадження, тому ініціатору потрібно більш глибоко ознайомитися із питанням спору (якщо це спір) і найкращим варіантом його вирішення. Важливо пам'ятати, що охорона спадкування – важлива функція і суду, і нотаріату. Проте здебільшого насамперед варто звертатися саме до нотаріуса, а правом судового захисту варто скористатися насамкінець.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. Зі змінами № 11-р/2019 від 02.12.2019.
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2003, №№ 40–44, ст. 356. Зі змінами № 540-IX від 30.03.2020.
3. Цивільний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2004, №№ 40–41, 42, ст. 492. Зі змінами № 540-IX від 30.03.2020.
4. Про нотаріат : Закон України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1993, № 39, ст. 383. Зі змінами № 440-IX від 14.01.2020.
5. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7 «Про судову практику у справах про спадкування».
6. Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених. Постанова Кабінету Міністрів України. Постанова зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 753 від 26.08.2020.
7. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачою свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку у спільному майні подружжя. Схвалено рішенням Науково-експертної ради з питань нотаріату при Міністерстві юстиції України 29.01.2009.
8. Спадкове право : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, кол. авт.; кер. авт. кол, канд. юрид. наук, доц. Нестерцова-Собакарь О.В. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2017. 164 с.
9. Практика застосування спадкового права у судовій і нотаріальній діяльності : підручник. За авторством Гузь Л.С. 2018. 888 с.
10. Українське цивільне право. Спадкове право : академічний курс. Підручник. 2-ге видання, доповнене. 2013. 304 с.